

28.

Herényi astrophysikai Observatorium 1883 szept. 21.

Kedves Miklós Bátyám!

Eddig Kövesligethy ur²¹⁸ bizonyára elbeszélte élményeinket az astr. Vers. utolsó gyűlésén, hol Oppolzer megválasztottuk²¹⁹ s azon rendkívüli érdekes ebéden, mely elől te már elszaladtál. Ezekről nem is írok tehát, annál is inkább mert más is akad elég.

A spectroscopstatív²²⁰ már nagyjából együtt van, csak elől egy nagy diaphragma s esetleg egy objectív tartó hiányzik még róla mely a Bunsenláng vagy Geisslercső képét a részre veti. Oly kényelmes és elég stabil az egész, hogy lehetetlennek tartom, hogy te is első látás után ne csináltass magadnak egyet. Mihelyt kész lesz photographírozom s képét megküldöm.

Tanulmányoztam a kiállításon²²¹ Hartmann galvanometerjét alaposan kaptam is róla egy leírást, melyet mellékelve küldök, itthon is összekerestem róla mindent s ha kívánod teljesen úgy készítem el hogyan a rajz mutatja s oly nagyra minő a kiállításbeli volt (400 Markos). Mégpedig harangalaku mágnessel, mely rézdarabok között mozog 4 db tekercsessel, mindegyiken három drót (egyenlő vagy különböző vastag), a tekercsek beállítása Triebbel, nagy vasgyűrűvel az érzékenység fokozására - ha a passage cső még mindig hátralékos 350 forint árából az 50 forint elengeded. Még további 100 forint ért pedig csinálnék egy leolvasó távcsövet 40 mm x 32 cm (12") objectívvel - scála nélkül, minőt Hartmann²²² 250 M.ért ad. (A mellékelt árjegyzékben a dolgokat aláhúztam).

Olyan apróságot minőt a kiállításon a variatio apparatus²²³ mintájára terveztünk nem tartok erre a célra célszerűnek. Míg ezen két darab a legma- gasabb igényeknek is megfelel. Különösen a galvanometer, melynek érzékeny- ségét a legkülömbözőbb módon fokozhatod, a tekercsek, a vasgyűrű, a mágnest körülvevő rézdarabok állása szerint. Megvan mellette azon előny is hogy a delej lengés nélkül megy át a nyugalmi helyzetből új helyzetébe. Én magamnak minden esetre elkészítem²²⁴ őket - ha neked más konstrukcio tetszenék is.

Kérlek szíveskedjél megírni azt is, melyik dolgot szeretnéd előbb az influenza gépet-e vagy a galvanometert? Hogy ahoz szerezzem be a szüksége- seket előbb. Nagyon szeretném azonban, ha előbb a meteoroscopokat²²⁵ s a protuberantia észlelőt - az állványt távcsővel²²⁶ s napspectroscoppal²²⁷, elkészíthetném. Későbbben is számítanék elnézésedre, ha a publicatiók sajtó alá rendezése stb, kissé vissza tartana a dologban.

A passage cső árát, mihelyt eladhatunk valamit, azonnal megküldöm - resteltem hogy eddig is adós vagyok veled.

Krueger²²⁸ keresett egyik nap de sajnos nem talált odahaza. Fogok neki írni s egy fényképet küldeni a műszerről²²⁹. A nagy spektroskop²³⁰ kitűnő jól mutatja a gamma Cassiopeiae²³¹ fényes vonalait, tegnap mértem is vele C és F-et. Az eredményt ide is írom.

Beállítás a Napról

C	F	C	F	D ₁	D ₂
7 ^r .444	12 ^r .961	7 ^r .440	13 ^r .090	8.946	8.963
440					
430					
448					
<hr/>					

7.4405 Tehát C 4 mérésből teljesen egyezik

$$D C \quad 13.090 - 12.961 \quad = \quad 0.129$$

$$D D_1 - D_2 \quad = \quad 0.017$$

F nél tetemes az eltérés, de az egyszeri beállítás igen bizonytalan volt. A beállításnál a Napon is legfeljebb 0^r.005 a különbség egy kevésbé éles vonalra, míg pl. C nél 3 beállítás egyezik teljesen. D nél 2, E b₁ b₂ nél 0.003 a különbség, tehát a beállítás nagyon biztos. Kár hogy jó időm nincsen a scála érték meghatározásához, csak 65 vonalat állíthattam be b₄ ig azóta felhős van. Kifogyva a helyből zárom soraimat.

Maradok híved

Jenő

Az árjegyzéket tartsd meg 2 példányt kaptam.